

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 233/08-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka o sťažnosti J. P., K., zastúpeného advokátom JUDr. J. L., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 901/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 901/99 porušené bolo.

2. J. P. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Svidník povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Svidník je povinný uhradiť J. P. trovy konania v sume 223,46 € (slovom dvestodvadsaťtri eur a štyridsaťšesť centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. L., P.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 233/08-11 z 29. júla 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Svidník (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 901/99.

Okresný súd sa na základe opakovaných výziev ústavného súdu vyjadril k sťažnosti až podaním sp. zn. 1 Spr0/175/2009 zo 17. marca 2009, v ktorom okrem iného uviedol:

„Sťažovateľ namieta neprimeranú dĺžku vyššie uvedeného súdneho konania v spore, ktorý bol skutkovo a právne nie celkom jednoduchý, o čom svedčí aj to, že právny zástupca žalobcu viackrát menil petit a okruh žalovaných a k prejednávanej veci boli pripojené ďalšie tri spisy. Od podania žaloby dňa 6. 12. 1999 do mesiaca august 2005 uvedenú vec prejednával JUDr. L. P., ktorý náhle zomrel.

Nebohý sudca vykonal tieto procesné úkony:

- *dňa 8. 12. 1999 pripojený spis bývalého štátneho notárstva*
- *dňa 4. 1. 2000 zaslaná výzva žalovaným na vyjadrenie k žalobe*
- *dňa 21. 1. 2000 zaslané vyjadrenia žalovaných právnenému zástupcovi žalobcu na zaslanie písomného stanoviska*

- *dňa 3. 2. 2000 urgencia o zaslanie písomného stanoviska*
- *dňa 23. 3. 2000, 16. 5. 2000, 15. 6. 2000, 15. 3. 2001 a 20. 3. 2001 nariadené pojednávania, na poslednom vynesení rozsudok*
- *dňa 3. 8. 2001 odvolanie žalobcu zaslané žalovaným na vyjadrenie*
- *dňa 9. 11. 2001 predložený spis KS Prešov na rozhodnutie o odvolaní*
- *dňa 30. 9. 2002 došlo súdu zrušujúce uznesenie KS Prešov*
- *dňa 2. 10. 2002 uznesenie zaslané účastníkom*
- *dňa 16. 12. 2002 zaslaná žiadosť O. B. o doručenie zásielky pre žalovanú 5)*
- *dňa 19. 8. 2003 zaslaná výzva právnenému zástupcovi žalobcu v súvislosti so zrušujúcim uznesením a žalovaným o oznámenie nového právneho zástupcu*
- *dňa 10. 10. 2003 zaslaná výzva právnenému zástupcovi žalobcu o predloženie dedičského rozhodnutia po žalovanej 2) a úprave okruhu žalovaných*
- *dňa 28. 10. 2003 žiadaný odpis dedičského rozhodnutia z OS Prešov po nebohej žalovanej 2)*
- *dňa 20. 4. 2004 zaslaná opätovná výzva právnenému zástupcovi žalobcu o predloženie dedičského rozhodnutia po žalovanej 2) a úprave okruhu žalovaných a dňa 23. 9. 2004 jej urgencia*
- *dňa 4. 11. 2004 pojednávanie odročené z dôvodu ospravedlnenia sa právneho zástupcu žalovanej 1)*
- *dňa 15. 3. 2005 pojednávanie odročené z dôvodu vypovedania plnej moci advokátom žalovanej 1)*
- *dňa 14. 4. 2005 pojednávanie odročené, právny zástupca žalobcu požiadal o zmenu petitu žaloby a o rozšírenie okruhu žalovaných*
- *Dňa 27. 9. 2005 bola vec pridelená JUDr. I. P. Dňa 21. 6. 2006 bola táto vec opatrením predsedu súdu pridelená sudkyňi JUDr. A. F., ktorej boli pridelené do senátu naraz všetky neskončené veci po nebohom sudcovi (okolo 120 vecí), čo by, v prípade zistenia prietahov, mohli byť iné dôležité okolnosti pri posúdení zbytočných prietahov v konaní.*

JUDr. A. F. vykonávala tieto úkony:

- dňa 6. 12. 2006 pojednávanie odročené z dôvodu úmrtia žalovaného 11), právny zástupca žalobcu mal oznámiť súdu okruh žalovaných po nebohom dňa 9. 5. 2007 zaslaná výzva právnenému zástupcovi žalobcu o upresnenie okruhu žalovaných
- dňa 25. 5. 2007 zaslané dožiadanie Obvodnému súdu Praha 1, v ktorého obvode žil žalovaný 11)
- dňa 12. 9. 2007 pojednávanie odročené z dôvodu ospravedlnenia sa právnej zástupkyne žalovaných
- dňa 3. 10. 2007 vydané uznesenie o pripustení zmeny petitu žaloby dňa 8. 10. 2007 zaslané dožiadania R. B. a M. B. o zistenie adresy žalovanej 5)
- dňa 14. 1. 2008 pojednávanie odročené z dôvodu opätovnej zmeny petitu žaloby a okruhu účastníkov konania
- dňa 7. 2. 2008 vydané uznesenie o zámene účastníkov konania - dňa 13. 3. 2008 vydané uznesenie o zmene petitu žaloby
- dňa 28. 5. 2008 pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorý Krajský súd Prešov rozsudkom zo dňa 16. 2. 2009 potvrdil

Prekážky postupu súdu podľa § 107 O. s. p. boli v tom, že v priebehu konania zomreli dvaja žalovaní, v prípade žalovanej 2) okruh právnych nástupcov neznámy od 10. 10. 2003 do 23. 9. 2004, v prípade žalovaného 11) právny zástupca žalobcu oznámil súdu jeho právnych nástupcov dňa 21. 6. 2007 až po šetrení zo strany súdu.

Podľa môjho názoru prieťahy v konaní sťažovateľ spôsobil tým, že viackrát menil petit žaloby a okruh účastníkov konania na strane žalovaných.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že k zbytočným prieťahom v konaní nedošlo.“

Rovnaké skutočnosti, ktoré uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 901/99.

V súčasnosti sa rozhodnutie krajského súdu bude doručovať účastníkom konania.

Právny zástupca sťažovateľa faxovou správou doručenou ústavnému súdu 31. marca 2009 oznámil, že netrvá na konaní verejného ústneho pojednávania a k stanovisku okresného súdu sa nevyjadril.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 901/99 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva)

prítom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Predmetom konania okresného súdu je žaloba o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. V danom prípade ide o bežnú súčasť sporovej agendy všeobecných súdov, podklad na rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava obsiahnutá v Občianskom zákonníku. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika ich postupu. Podľa názoru ústavného súdu možno v uvedenom prípade uznať istú skutkovú zložitost' veci, ako to uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, napriek tomu vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiahnutých výsledkov ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali viac ako deväťročný priebeh konania vo veci.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v posudzovanom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že aj keď bol sťažovateľ na jednej strane v konaní aktívny a podal aj sťažnosti na zbytočné priet'ahy v konaní, na druhej strane však mal čiastočne podiel na doterajšej dĺžke konania, čo potvrdzuje to, že jeho právny zástupca dostatočne nereagoval na výzvu všeobecného súdu z 10. októbra 2003, ani na jeho ďalšie výzvy z 20. apríla a 23. septembra 2004, ako aj na povinnosť uloženú mu na pojednávaní (4. novembra 2004), aby oznámil spisovú značku dedičského konania a označil pasívne legitimovaných účastníkov. Na tieto výzvy reagoval až 16. marca 2005. Obdobnú požiadavku z pojednávania konaného 6. decembra 2006 vo vzťahu k žalovanému v 11. rade (zomrel 18. apríla 2005) splnil až 21. júna 2007.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v konaní.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

K postupu okresného súdu vo veci sťažovateľa treba uviesť, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je príkazom na konanie pre všetky štátne orgány spôsobom, ktorým vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné využívať. Aj citované ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku sú účinnými prostriedkami zabezpečujúcimi plynulosť a optimálnu dĺžku súdneho konania, ktorého výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Z postupu okresného súdu vyplýva, že hoci v priebehu konania nariadil viac pojednávaní (12) a prvýkrát v merite veci rozhodol rozsudkom už 20. marca 2001, jeho rozhodnutie bolo však krajským súdom zrušené 11. septembra 2002 podľa § 221 ods. 1 písm. a) OSP platnom v relevantnom čase z dôvodu, že na zistenie skutkového stavu bolo potrebné vykonať ešte ďalšie dôkazy.

I keď ústavný súd zistil iba kratšie obdobia nečinnosti od 6 do 20 mesiacov (najdlhšie obdobie nečinnosti bolo zistené od apríla 2005, keď odročil pojednávanie, až do konania ďalšieho pojednávania 6. decembra 2006) a okresnému súdu nemožno vytknúť inú dlhodobejšiu nečinnosť, ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je tomu v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom

ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Na tom nemení nič ani skutočnosť, že okresný súd vo veci samej rozhodol konečným rozsudkom z 28. mája 2008, pretože toto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť až po doručení rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 7 Co/114/2008 zo 16. februára 2009 účastníkom konania.

Ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti, že okresný súd vo veci konal bez zbytočných prietáhov.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v poukázaní na neprimeranú zaťaženosť zákonných sudcov a ich časté zmeny, napr. v danom prípade úmrtie sudcu (ako dôvody, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní) ústavný tiež neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z doterajšieho priebehu konania okresného súdu preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 901/99 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, ale vzhľadom na stav konania už neprikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 5 C 901/99 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ požadoval za porušenie svojho označeného práva finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (3 319,39 €) z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na súčasný stav konania pred okresným súdom a konkrétne okolnosti prípadu (povaha veci a správanie sťažovateľa) ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. L.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby urobené v roku 2008 (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 105,4238 € (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 6,3068 € režijný paušál. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 223,46 €.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2009